SLAVA LUI DUMNEZEU ŞI TEOGNOSIA - O ABORDARE EXEGETICĂ A DOXOLOGIEI PSALMULUI AL XVIII-LEA

DAVID GAGEA-NEAGA
Teologie pastorală anul III

I. Psalmul 18-un psalm doxologic

Rezumat: Psaltirea este una dintre cărțile cele mai frumoase și mai deosebite ale Vechiului Testament tocmai datorită simbolismului aparte pe care îl are, dar mai ales lirismului ebraic de care dă dovadă. Pe lângă, temele teologice pe care le abordează psaltirea extrem de vaste, în psalmi cuprinzându-se atât învățături cu privire la viața cotidiană a omului cât și cu privire la teme dogmatice de ordin antropologic, hristologic, pnevmatologic sau triadologic și ecclesial, motiv pentru care citirea psalmilor a și fost implementată în cult încă din Biserica primară și nu numai. Acest studiu urmărește modul în care lauda și slava lui Dumnezeu, una din cele mai importante astfel de teme, se oglindește în psalmul 18, un psalm pe care regale David l-a scris.

Cuvinte cheie: psaltirea, cult, symbolism

Psaltirea a fost împărțită, de-a lungul timpului, în funcție de temele teologice pe care le abordează în mai multe categorii de Psalmi. Prima categorie, din care face parte de altfel și psalmul nostru, este cea a psalmilor de laudă. Aceștia sunt psalmii în care se cântă lauda lui Dumnezeu și puterea Lui[1]. Aceștia la rândul lor se impart în mai multe categorii și anume; imne adresate Dumnezeului Legământului, în care Isarel aduce laudă Domnului din diferite motive (8, 18, 32, 99, 102, 103, 110, 112, 113, 116, 134, 135, 144-150); psalmii Împărăției care Îl preaslăvesc pe Dumnezeu ca Stăpân al universului (22, 95-97); cântările Sionului, care fac referință la providența divină (45, 47, 75, 83, 86, 122); ai treptelor ce subliniază bucuria apropierii de Domnul (119-133) și cei regali sau mesianici ce creionează ideea unui rege

[1] Pr. Prof. Vladimir Prelipcean, pr. Prof. Gheorghe Barna, pr. Prof. Nicolae Neaga, pr. Prof. Mircea Chialda, *Studiul Vechiului Testament- manual pentru facultățile teologice ediția a-IV-a,* ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, p. 287

prin care Dumnezeu va împlini iconomia mântuirii (2, 17, 19, 20, 44, 71, 88, 100, 109, 131, 143)[2].

Din prima subcategorie face parte și psalmul de față, datorită faptului că în centrul structurii sale se află tocmai ideea legământului, a Legii care este prezentată ca un dar pe care Dumnezeu îl face omului cu scopul de a-l ajuta și a-l susține prin aceasta în călătoria sa duhovnicească, ca o hrană indispensabilă vieții omenești, lucru pe care îl vom observa dacă vom analiza cu atenție structura chiastică a acestui psalm. Pentru început, o descriere foarte generală a acestui psalm o face Sfântul Grigorie de Nyssa care spune că "este un imn al slavei celei neajunse și nespuse a lui Dumnezeu, armonia întregii creațiuni, care vine dintr-un astfel de ritm, fiind un amestec de lucruri contrare[3]".

II. Structura chiastică și analiza exegetică a psalmului

Plecând de la aceste cuvinte ale Sfântului Grigorie de Nyssa putem observa că lauda adusă lui Dumnezeu ca și Legiutor și Dumnezeu al legământului este corelată și chiar pusă în mijlocul ideii de contemplare a lui Dumnezeu prin creație[4]. Acest lucru ne ajută să înțelegem structura chiastică a psalmului care ar arăta cam așa:

A. Slava lui Dumnezeu (v. 1-4): "Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria. Ziua zilei spune cuvânt și noaptea nopții vestește știință. Nu sunt graiuri, nici cuvinte ale căror glasuri să nu se audă. În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor".

B. Penetrarea razelor soarelui (v.5-7): "În soare Și-a pus locașul Său; și El e ca un mire ce iese din cămara Sa. Bucurase-va ca un uriaș care aleargă drumul Lui, de la marginea cerului ieșirea lui, și oprirea lui până la marginea cerului; și nu este cine să se ascundă de căldura Lui".

C. Natura și puterea Cuvântului lui Dumnezeu (v.8-12): "Legea Domnului e fără prihană, întoarce sufletele; mărturia Domnului e credincioasă înțelepțește pruncii; judecățile Domnului sunt drepte, veselesc inima; porunca Domnului e strălucitoare, luminează ochii; Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului; judecățile Domnului sunt adevărate, îndreptățite

---

[2] Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, *Introducere în Vechiul Testament,* ed. BASILICA, București, 2018, p.441

[3] Sfântul Grigorie de Nyssa, *La titlurile psalmilor în PSB vol. 30,* trad. de pr. Prof. dr. Teodor Bodogae, EIBM al BOR, București, 1998, p.140

[4] După cum vom vedea și în cele de mai jos pe care le vom expune în continuare, psalmul acesta a reprezentat întotdeauna un sprijin al gândirii patristice în combaterea păgânismului prin accentuarea diferenței dintre creatură și Creator. Creația nu mărturisește sub nicio formă despre ea însăși, ci despre slava Domnului, care a făcut-o.

toate. Dorite-s mai mult decât aurul și decât piatra cea de mare și mai dulci decât mierea și fagurele. Că robul Tău le păzește pe ele, și răsplătire multă are".

B. Penetrarea puterii Cuvântului lui Dumnezeu (v.13-14): "Greșelile mele cine le va pricepe? De cele ascunse ale mele curățește-mă și de cele străine ferește pe robul Tău; de nu mă vor stăpâni atunci fără prihană voi fi și mă voi curăța de păcat mare".

A. Slava lui Dumnezeu (v.15): "Și vor binepl㎎cea cuvintele gurii mele și cugetul inimii mele înaintea Ta pururi; Doamne, ajutorul meu ș izbăvitorul meu".

GRUPA A-A: Psalmul debutează cu anunțarea temei centrale a poemului și anume revelația lui Dumnezeu prin intermediul creației mai întâi, iar mai apoi prin *Torah.* Astfel, prin faptul că menționează cerurile psalmistul face indirect o referire la zeul babilonian al soarelui numit Shamash, în condițiile în care cuvântul ebraic pentru soare era *șemeș.* Ce vrea să arate prin aceasta psalmistul? Că Dumnezeul lui Israel este cel care a făcut soarele, Creatorul care este mărturisit de propria creație. Mărturia aceasta, însă, este una destul de tăcută pentru că iată deși vorbim de cuvinte "a căror glasuri să nu se audă"(v. 3-4), cumva paradoxal nu auzim niciun fel de zarvă, ci această mărturie se află în creație și este deschisă tuturor[5]. Ca să înțelegem ceea ce vrea psalmistul să spună aici este necesar să aruncăm o privire și asupra modului în care aceste idei sunt interpretate de către Sfântul Apostol Pavel care în epistola către Romani preia aceste idei și spune că „cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din făpturi , adică veșnica lui putere și dumnezeire" (Romani 1,20), dar mai departe explică și de ce trebuie să fim atenți când pomenește de eroarea pe care au făcut-o religiile politeiste păgâne când zice că „ au schimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună și s-au închinat și au slujit făpturii în locul Făcătorului"(Rm. 1,25). De aceea și psalmistul Îl prezintă pe Dumnezeu ca și Creator al cerurilor ca nu cumva israeliții să cadă în eroarea păgânească și să confunde Creatorul cu creația. În acest sens, Sfinții Părinți au făcut foarte clară această distincție, prezentând totodată creația ca un mijloc de revelare a lui Dumnezeu.

Astfel, Sfântul Atanasie cel Mare afirmă: "pentru că toate sunt create, iar El este necreat, a întocmit creațiunea prin Cuvântul Său (Rațiunea Sa) astfel, ca, deoarece El este prin fire nevăzut, să poată fi cunoscut de oameni prin operele Lui[6]". De asemenea, Sfântul Chiril al Alexandriei ține și el să precizeze că "măreția unui meșteșug nu vorbește despre slava lui proprie, ci despre cea

---

[5] Walter Brueggemann, William H. Bellinnger Jr, *Psalms*, New Cambridge Bible Commentary, pp.101-102

[6] Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvânt împotriva Elinilor*, trad. de pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, EIBMO, București, 2010, p.104

a Meșterului[7]". Sfântul Vasile cel Mare păstrează aceleași concepte și afirmă că "nici cerurile nu sunt însuflețite pentru că spun slava lui Dumnezeu, nici tăria nu este o ființă înzestrată cu simțuri pentru că vestește facerea mâinilor Lui[8]" .Cu alte cuvinte, creația în sine nu e Dumnezeu, ci măreția ei, armonia și ordinea ei ne mărturisesc despre Slava lui Dumnezeu, un Creator atotputernic. Este ceea ce în teologia dogmatică numim revelația naturală care este fundamentată scripturistic tocmai prin aceste versete din psalmul 18. Ca să înțelegem această revelație și ce presupune aceasta vom apela la cuvintele Sfântului Dumitru Stăniloae care spune că „natura indică un temei, un izvor, o cauză dincolo de ea, la care parvenim prin intuiție fulgerătoare sau prin logică strânsă, dar nu ne descoperă clar însușirile acelui temei[9]". Deseori, în cartea psalmilor se atrage atenția foarte vehement asupra păcatului idolatriei prezentându-l ca pe un antiexemplu poporului lui Israel: "idolii neamurilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești; gură au și nu vor grăi, ochi au și nu vor vedea; urechi au și nu vor auzi, că nu este duh în gura lor. Asemenea lor să fie toți cei ce-i fac pe dânșii și toți cei ce se încred în ei" (Psalmul 134,15-18). Privit din această perspectivă, psalmul 18 accentuează revelația naturală și ideea posibilității contemplării lui Dumnezeu în creație. Ca să înțelegem acest lucru vom comenta în cele ce urmează două secțiuni din fundamentala lucrare maximiană *"Ambigua"* din care putem observa faptul că Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbește de o adevărată contemplare a lui Dumnezeu în creație, dezvoltând și aducând o perspectivă nouă, cea a conceptului de λογοι ai creației și prin aceasta, liturghia cosmică. Iată ce spune Sfântul: "socotesc că cea dintâi, conformându-se mereu-la fel și cât se poate de mult-rațiunii, înfățișează (prin aspectele ei naturale) țesătura armonioasă a universului ca pe o carte ce are, drept litere și silabe, corpurile deosebite și îngroșate prin întâlnirea multor calități, care sunt cele dintâi și mai apropiate în raport cu noi; iar ca cuvinte, calitățile generale care sunt mai departe și mai subțiri[10]".Tocmai din acest motiv psalmistul ține să vorbească mai apoi și de preaslăvirea lui Dumnezeu în Tora, după cum vom vedea puțin mai jos.

Pentru moment e important să vedem cum se încheie acest psalm. Dacă la început martorii slavei lui Dumnezeu erau cerurile și întreaga creație, versetul 15 conchide acest psalm. În urma celor expuse, cuvintele lui David

---

[7] Sfântul Chiril al Alexandriei, *Tâlcuire la psalmi din colecția "Dumitru Stăniloae-opere complete seria traduceri" vol. al-V-lea* ,trad. de pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, ed. BASILICA, București, 2023, p.118

[8] Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron în PSB-serie nouă vol. 6,* trad. de pr. Dumitru Fecioaru și Dionisie-Constantin Pîrvuloiu, ed. BASILICA, București, 2025, p.190

[9] Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului din colecția "Dumitru Stăniloae-opere complete" vol. 4,* ed. BASILICA, București, 2013, p.26

[10] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua,* trad. de pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, EIBM al BOR, București, 2006, p.191

din versetul al 15-lea sugerează de fapt o implorare foarte adâncă prin care de fapt îl roagă pe Dumnezeu. Ce Îl roagă? Ca să poată stăpâni peste propria prezumție și condiție umană. Cuvântul "sprijinitorul meu" tocmai asta și vrea să arate, faptul că regele David vrea ca frica să nu-l cuprindă și să nu-l stăpânească, recunoscând că doar Dumnezeu îi poate aduce izbânda[11]. După ce psalmistul a mărturisit înaintea lui Dumnezeu toată disperarea pe care el o avea în versetele anterioare, încheie imnul într-o notă a slăvirii lui Dumnezeu printr-un limbaj ce denotă o oarecare consacrare a psalmistului în fața lui Dumnezeu prin folosirea expresiilor de "bine-plăcute" sau "în vederea Ta". A fi bineplăcut denotă și o oarecare tentă sacrificială pentru că în astfel de termeni erau descrise și jertfele de la templu. Putem observa un oarecare contrast între versetele 11 și 15. În versetul 11, judecățile lui Iahve sunt mai dulci ca mierea și foarte gustoase, dar în versetul 15 psalmistul cere ca cuvintele sale, reîmprospătate de către Tora, să fie bineplăcute înaintea lui Dumnezeu. Acest lucru sugerează ideea faptului că psalmistul cere o oarecare purificare a inimii lui, căci aceea este de fapt pântecele cuvintelor[12]. E ca și cum deși cunoaște slava lui Dumnezeu prin Tora, totuși psalmistul se consideră nevrednic de această bunătate a revelației și cere să se învrednicească spre a o primi.

GRUPA B-B: O dată ce a vorbit de ceruri ca martori ai slavei negrăite a lui Dumnezeu, psalmistul introduce o nouă serie de martori ai slavei lui Dumnezeu și anume, soarele, și ulterior, precum am văzut și mai sus, chiar psalmistul. Astfel, prin oda pe care o aduce soarelui oferă psalmului o oarecare notă de acuitate și comparabilitate cu imnurile babiloniene și egiptene închinate zeului soare. Aici se completează ideea de mai sus, potrivit căreia prin comparația cu soarele vrea să se arate că el nu este în sine Dumnezeu, ci o creatură a lui Dumnezeu. Modul în care se face referire la soare ca un mire și ca un om puternic demonstrează o bucurie imensă, ordine, disciplină și putere, totuși subiectul în această pericopă rămâne Dumnezeu și nu soarele ca o zeitate, din contră aici mai degrabă se ilustrează faptul că soarele a fost făcut de Dumnezeu cu un scop[13]. În Orientul antic, soarele era simbolul dreptății ceea ce fundamentează legătura dintre cele două părți ale psalmului[14]. De ce aceasta? Pentru că deși tematica generală a psalmului este revelația, comparațiile cu Persoana Mântuitorului sunt inevitabile. Mai întâi, razele

---

[11] Rabbi Abraham Ibn Ezra's, *Commentary on the book of psalms,* The Referrence Library of Jewish Intellectual History, p.153

[12] Dirk J. Human; Cas. J.A Vos, *Psalms and liturgy,* T&T CLARK INTERNATIONAL AContinuum imprint, London, New York, p.268.

[13] James H. Waltner, *Belivers Church Bible commentary: Psalms,* Herald Press, Wareloo, 1931, p.108

[14] Pr. Ioan Sorin Usca; prof. Ioan Traia, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți: Psalmii,* p.62

soarelui care răsar zilnic aduc oamenilor o rază de speranță. Soarele aduce bucurie omului după multe zile în care a plouat, a fost ceață sau doar înnorat. Soarele înseamnă lumină, căldură, și energie pentru agricultură. Dacă ar fi mai aproape sau mai departe nu ar mai putea susține viața[15]. La fel și Hristos e comparat cu "Soarele dreptății". Chiar și interpretarea patristică a acestor versete dau de înțeles că soarele la care se referă psalmistul este de fapt, Hristos. Astfel, Sfântul Iustin Martirul și filosoful spune că "mersul soarelui care iese din înaltul cerului și se întoarce în înaltul cerului a fost văzut ca figură a lui Hristos, care pornește de la Tatăl, se întoarce la El și va veni din nou[16]", iar Fericitul Ieronim vede această comparație ca pe o extindere a profeției mesianice din versetul 4, făcând o referire la actul întrupării prin care "Sfânta Fecioară Maria, fiindcă L-a zămislit pe Cel în care sălășluiește trupește toată plinătatea dumnezeirii, este salutată prin «plină de har»[17]". Astfel, iată că în psalm putem observa o ușoară și foarte discretă trecere de la ceruri ce mărturisesc slava lui Dumnezeu, la soare care are un simbolism hristologic, motiv pentru care face tranziția în spre deplinătatea revelației divine prin cuvântul Legii, iar mai apoi la psalmist.

Astfel, în versetele 13-14, autorul se prezintă ca fiind robul Domnului, ca cel care este împreună cu toți ceilalți din popor, rob al Celui Preaînalt. În lumina Torei, psalmistul își vede propriile slăbiciuni și stăruie pentru a-și păstra integritatea și inocența în fața revoltei pornite împotriva lui Dumnezeu. Formula din versetul al-11-lea indică faptul că acest psalm a fost cântat în timpul sacrificiilor de la templu. Imnul se încheie prin reconsacrare, prin folosirea numelui *go'el* ("sprijinitorul meu"). De fapt, e un lucru foarte interesant faptul că în prima secțiune a acestui psalm numele divin este redat prin cuvântul *"el"* ce implică un raport de putere între Dumnezeu și lume, pe când în partea a doua, numele obișnuit ebraic al lui Dumnezeu apare de 7 ori, anume *Yahwe.* Rostirea acestui nume cunoscut doar iudeilor denotă o și mai mare apropiere și o relație mult mai profundă a omului, a psalmistului cu Dumnezeu. De aceea el își permite să rostească acest nume ,că împlinește Legea lui Dumnezeu. Dar ce înseamnă a împlini Legea? Cum să ne apropiem de Dumnezeu? La această întrebare îl avem pe Sfântul Ioan Gură de Aur, care tâlcuind momentul când numele de *Iahwe* a fost descoperit lui Avraam când l-a adus ca jertfă pe Isaac, îl elogiază pe Avraam și ne îndeamnă „să împlinim cu fapta poruncile Lui… ce folos dacă în fiecare zi auzim poruncile, dar nu le

---

[15] John. H. Waltner, op.cit., p.110

[16] Sfântul Iustin Martirul și filosoful, *Dialog cu iudeul Tryfon în PSB. Vol. al-II-lea,* trad. de pr. Prof. T. Bodogae, pr. Prof. Olimp Căciulă și pr. Prof. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1980, p.168

[17] Fericitul Ieronim, *Epistola LXV către fecioara Principia. Tâlcuirea psalmului 44 în PSB-serie nouă vol. 10,* trad. de Florin Filimon, ed. BASILICA, București, 2018, p.130

facem[18]?". Cumva acest lucru îl subliniază și psalmul, ba chiar mai mult ne face să înțelegem că pe lângă împlinirea formală a Legii prin sacrificiile obișnuite, e necesară jertfirea proprie prin ascultarea cu obediență maximă față de cuvintele Legii scrise în inima noastră. Este practic o chemare spre jertfă pe care o inițiază psalmistul, care urmărește ca prin conștientizarea Legii să se smerească și să-și deschidă tot mai mult sufletul spre a-L primi pe Dumnezeu în inima sa.

GRUPA C: Tema centrală a psalmului constă în ideea potrivit căreia Legea lui Dumnezeu este perfectă, necesară și mai de preț decât orice, fiind esențială omului în progresul său spiritual. Astfel, această secțiune debutează prin menționarea faptului că Legea lui Dumnezeu este atât de puternică încât întoarce sufletele. Ca să înțelegem trebuie să definim concepția de suflet care în perspectiva lumii științifice este definit ca esența unei persoane și ca fiind nemuritor. Dacă cercetăm Sfânta Scriptură, vom vedea că sufletul este creat de către Dumnezeu ca parte integrantă a firii umane alături de trup, față de care este prezentat prin comparație, căci sufletul este imaterial și nemuritor, iar trupul muritor și alipit de lumea materială și trecătoare. Ori în Biblie, de multe ori vrea să se arate faptul că Legea transcede materialul, cu scopul de a ajunge la o realitate imanentă acestuia. Atunci ar trebui să ne întrebăm la ce se referă Legea și cum se poate ca ea să întoarcă suflete? Dacă interpretăm Legea strict ca pe un act cultic și formal, ca și în cărțile lui Moise, totuși perfecțiunea Legii este dată prin intermediul faptului că ea este garantă de deplina revelare a lui Dumnezeu prin Hristos[19]. Care este centralitatea mesajului lui Hristos? Faptul că omul este mult mai mult decât trupul. De aceea versetul 11 compară judecățile lui Dumnezeu folosind un superlativ relativ, chiar absolut, spunând că sunt mai dorite decât mierea. Sfântul Vasile cel Mare comentează acest fragment afirmând că "dorirea celor superioare- oferind și putința și libertatea desfătării de cele dorite- ne silește să ne disprețuim și să ne scârbim de cele inferioare[20]". Cam aceeași interpretare o oferă și Clement Alexandrinul, care interpretează aceste versete prin prisma întrupării Mântuitorului, prin care sufletul omului a fost chemat spre împlinirea scopului său ontologic inițial. Astfel, după Clement "acestea au fost zise despre Cuvânt, Care este mierea, iar proorocia așază de multe ori Cuvântul mai presus de miere și de fagure[21]". Deci

---

[18] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere în PSB. Vol. 22,* trad. de pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1989, p.153

[19] Hans Mol, *Calvin for the third millennium,* ANU press, pp. 89-94

[20] Sfântul Vasile cel Mare, *Regulile Mici în PSB-serie nouă vol.5,* trad. de Laura Enache, ed. BASILICA, București, 2013, p.346

[21] Clement Alexandrinul, *Pedagogul în PSB-serie nouă vol. 16,* trad. de pr. Dumitru Fecioru, ed. BASILICA, București, 2016, p.112

Hristos, cel mai presus de toate, din iubirea de oameni e cel care ne redă posibilitatea retrăirii paradisului prin restaurarea umanității noastre căzute.

O ultimă întrebare se iscă în urma acestor idei: dacă vorrbim de un Dumnezeu care valorizează atât de mult lumea și sufletul omului, de ce să ne fie frică de El și de ce ne îndeamnă psalmul la aceasta? Și nu doar, ci în tot Vechiul Testament, frica e foarte dominantă. Mai întâi Legea talionului, apoi modul în care Dumnezeu se adresează lui Moise spunând că nu poate fi văzut de un om care să și rămână viu. În Noul Testament însă se pare că Dumnezeu ne descoperă deplinătatea iubirii Sale. Care e raportul atunci? Fericitul Augustin răspunde la această întrebare, îndemnându-ne să-l "iubim pe cel de care ne temem, încât să ne temem de el cu o iubire curată[22]". Iată că astfel ne temem de El tocmai din pricina iubirii pe care nu vrem să o pierdem. Aceasta este de fapt adevărata temere de Dumnezeu, nu ca de un tiran, ci ca de un Tată iubitor a Cărui dragoste și atenție nu vrem să o pierdem, Legea veche având un rol pur pedagogic.

III. Ecouri ale psalmului în Scriptură

Psalmul 18 prezintă creația ca pe o mărturie universală a existenței și slavei lui Dumnezeu. Psalmistul afirmă: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria" (Ps. 18, 2). Aceeași idee este exprimată în Înțelepciunea lui Solomon 13, 5: „Căci din mărimea și frumusețea făpturilor se cunoaște, prin asemănare, Făcătorul lor." În ambele texte, contemplarea lumii create conduce la cunoașterea Creatorului. Imaginea creației care Îl laudă pe Dumnezeu apare și în Daniel 3, 57: „Binecuvântați toate lucrurile Domnului pe Domnul, lăudați-L și-L preaînălțați în veci." Aici, ca și în Psalmul 18, întreaga natură este prezentată ca participând la slăvirea Creatorului. Despre soare, Psalmul 18 spune: „Și el este ca un mire ce iese din cămara sa; bucura-se-va ca un uriaș care aleargă calea lui" (Ps. 18, 6). Această imagine este apropiată de profeția din Maleahi 3, 20: „Și va răsări pentru voi, cei ce vă temeți de numele Meu, Soarele dreptății și tămăduire va fi sub aripile Lui." Tradiția creștină vede aici o referire la Hristos, identificat explicit în Ioan 8, 12, unde spune: „Eu sunt lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții."

A doua parte a Psalmului 18 laudă Legea lui Dumnezeu: „Legea Domnului este fără prihană, întoarce sufletele" (Ps. 18, 8). Această idee se regăsește în Deuteronom 6, 6-7: „Cuvintele acestea să fie în inima ta și să le întipărești în mintea copiilor tăi." În ambele texte, Legea este prezentată ca

[22] Fericitul Augustin, *Predici la Cincizecime în PSB-serie nouă vol.13,* trad. de Corneliu Clop, ed. BASILICA, București, 2014, p.451

izvor de viață și călăuză pentru om. În final, psalmistul se roagă: „De greșelile mele cele ascunse curățește-mă” (Ps. 18, 13). O rugăciune asemănătoare găsim în parabola vameșului din Luca 18, 13: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Ambele texte exprimă conștiința nevredniciei omului și nevoia de curățire prin mila lui Dumnezeu.

Prin urmare, Psalmul 18 se află în strânsă legătură cu cărți precum Înțelepciunea lui Solomon, Daniel, Maleahi, Romani, Ioan, Deuteronom și Luca, toate dezvoltând temele fundamentale ale psalmului: revelația lui Dumnezeu în creație, lumina dumnezeiască, valoarea Legii și necesitatea pocăinței[23].

IV. Concluzie

În concluzie psalmul al 18-lea este foarte în simboluri hristologice prin care se urmărește transcerea formalismului religios și se vrea o oarecare încurajare a omului spre a se jertfi pe sine însuși lui Dumnezeu.

V. Bibliografie

- **Manuale de specialitate**

1. BRUEGGEMANN Walter, BINGER H. Wiliam, *Psalms*, New Cambridge Bible Commentary

2. ABRAHAM, rabbi, Ibn Ezra’s, *Commentary on the book of psalms,* The Referrence Library of Jewish Intellectual History,
3. CHIRILĂ IOAN, pr. Prof. dr., *Introducere în Vechiul Testament*, ed. BASILICA, București, 2018
4. HUMAN J. Dirk, J.A Vos, *Psalms and liturgy*, T&T CLARK INTERNATIONAL Continuum imprint, London, New York
5. PRELIPCEAN Vladimir pr. Prof.dr. ; BARNA Gheorghe, pr. Prof. dr.; NEAGA Nicolae, pr.prof. dr. ; CHIALDA Mircea, pr. Prof.; *Studiul Vechiului Testament- manual pentru facultățile teologice ediția a-IV-a,* ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006
6. STĂNILOAE Dumitru, pr. Prof.dr., *Iisus Hristos sau restaurarea omului din colecția “Dumitru Stăniloae-opere complete” vol. 4*, ed. BASILICA, București, 2013
7. USCA Ioan Sorin, pr.; TRAIA Ioan, prof.; , *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți: Psalmii*
8. WALTNER H. James, *Belivers Church Bible commentary: Psalms,* Herald Press, Wareloo, 1931

[23] Pr. Vladimir Prelipcean, op. cit., pp. 190-198

- **Surse patristice**

1. Sântul ATANASIE CEL MARE, arhiepiscopul Alexandriei ,*Cuvânt împotriva Elinilor*, trad. de pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, EIBMO, București, 2010
2. AUGUSTIN, fericitul, *Predici la Cincizecime în PSB-serie nouă vol.13,* trad. de Corneliu Clop, ed. BASILICA, București, 2014
3. Sfântul CHIRIL, arhiepiscopul Alexandriei, *Tâlcuire la psalmi din colecția "Dumitru Stăniloae-opere complete seria traduceri" vol. al V-lea,* trad. de pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, ed. BASILICA, București, 2023
4. CLEMENT ALEXANDRINUL, scriitor bissericesc, *Pedagogul în PSB-serie nouă vol. 16,* trad. de pr. Dumitru Fecioru, ed. BASILICA, București, 2016
5. Sfântul GRIGORIE de Nyssa, episcop, *La titlurile psalmilor în PSB vol. 30,* trad. de pr. Prof. dr. Teodor Bodogae, EIBM al BOR, București, 1998
6. Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, arhiepiscop de Constantinopol, *Omilii la Facere în PSB. Vol. 22,* trad. de pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1989
7. IERONIM, fericit, *Epistola LXV către fecioara Principia. Tâlcuirea psalmului 44 în PSB - serie nouă vol. 10,* trad. de Florin Filimon, ed. BASILICA, București, 2018
8. Sfântul IUSTIN, martir și filosof, *Dialog cu iudeul Tryfon în PSB. Vol. Al II-lea,* trad. de pr. Prof. T. Bodogae, pr. Prof. Olimp Căciulă și pr. Prof. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1980
9. Sfântul MAXIM MĂRTURISITORUL, monah, *Ambigua,* trad. de pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, EIBM al BOR, București, 2006
10. Sfântul VASILE CEL MARE, al Cezareii Capadociei, *Omilii la Hexaemeron în PSB-serie nouă vol. 6,* trad. de pr. Dumitru Fecioaru și Dionisie-Constantin Pîrvuloiu, ed. BASILICA, București, 2025
11. IDEM, *Regulile Mici în PSB - serie nouă vol.5,* trad. de Laura Enache, ed. BASILICA, București, 2013

- **Studii și articole**

1. MOL Hans, *Calvin for the third millennium,* ANU press